

1. Matnni o'qing, mazmunini o'z so'zingiz bilan so'zlab bering.
2. Lug'at yordamida matnni tarjima qiling.
3. Yangi so'zlarni yod oling, ular ishtirokida gaplar tuzing.

2- DARS

▶ **3- mashq.** Savollarga javob bering.

— Toshkentning qaysi ko'chasida Turkiston saroyi va Alisher Navoiy nomli adabiyot muzeyi joylashgan?

—

— Shahrimizning Amir Temur ko'chasida qaysi bog' joylashgan?

—

— Milliy bog' qaysi maydonda joylashgan?

—

— Shahrimizdagi bog'larning nomini ayting.

—

— Maktabingiz atrofida qanday binolar bor?

—

▶ **3- topshiriq.** Matnni o'qing, berilgan rasmdan foydalanib, topshiriqlarni bajaring.

TOSHKENTLEND

Toshkentlend 1995-yil 2-iyulda tashkil etilgan. Toshkent shahri markazida, Bo'zsuv kanali qirg'og'ida joylashgan.

Toshkentlendda „Akva-park“, „Bolalar bog'i“, „Osma yo'l“ kabi majmualar mavjud.

Bu yerda turli attraksionlarda uchasiz, „Afrika safari“da o‘zingizni yovvoyi tabiat qo‘ynida his qilasiz. Suv havzalarida qayiqchada sayr qilib, suv attraksionlaridagi qiziqarli o‘yinlarda qatnashasiz. Do‘konlardan turli o‘yinchoqlar xarid qilasiz va yaxshi taassurotlar bilan uyga qaytasiz.

LUG‘AT

majmua — комплекс
yovvoyi — дикий
qirg‘oq — берег

tabiat — природа
qayiqcha — лодка
taassurot — впечатление

1. Matn mazmunini so‘zlab bering.
2. Matnни tarjima qiling.
3. Siz yana qanday istirohat bog‘larini bilasiz? Shu haqda kichik hikoya tuzing.

► **4- mashq.** Partadosh do‘stingiz bilan „Chet ellik sayyoh bilan suhbat“ mavzusida dialog tuzing.

N a m u n a :

— *Kechirasiz, Ko‘kaldosh madrasasiga qanday borish mumkin?*

— *Shu ko‘cha bo‘ylab to‘g‘riga yurasiz, chorrahadan o‘ngga burilasiz.*

—

YOZGI TA‘TIL

1- DARS

► **1- mashq.** Berilgan so‘z va so‘z birikmalarini qo‘llab, rasmlar mazmuniga mos gaplar tuzing.

Foydalanish uchun soʻzlar: *ta'til, reja, oromgoh, dam olish, sayr qilish, sayohatga chiqmoq, chiniqmoq, soya-salqin, cho'milmoq, baliq tutmoq, qiziqarli o'yinlar, do'stlashmoq.*

► **1- topshiriq.** Matnni o'qing va berilgan topshiriqlarni bajaring.

YOZGI TA'TIL

Yaqinda darslar tugaydi va ta'til boshlanadi. Sinf-doshlar bilan yozgi ta'til rejasini tuzdik. Ko'pchilik oromgohga borishni istaydi. Ba'zi bolalar tarixiy shaharlarga sayohatga boradilar. Ba'zilar ota-onalari bilan dam olish maskanlarida hordiq chiqaradilar.

„Kamalak“ oromgohi soya-salqin yerga joylashgan. Oromgoh atrofi tog'lar bilan o'ralgan. Bu yerda ko'p bolalar bilan do'stlashamiz. Toza havoda chiniqamiz. Oromgohda hech qachon zerikmaymiz.

LUG'AT

yaqinda — скоро, на днях

ta'til — каникулы

reja — план

ko'pchilik — большинство

oromgoh — лагерь

istamoq — хотеть, желать

soya-salqin — прохладно

hordiq chiqarmoq — отдыхать

chiniqmoq — закаляться

1. Siz yozda qayerda dam olmoqchisiz?
2. Ta'tilda ko'pchilik qayerga boradi?
3. Sayohatga kimlar bilan borasiz?
4. Qaysi oromgoh sizga yoqadi?
5. Oromgohda nimalar qilmoqchisiz?

BILIB OLING!

Ish-harakatning boshqalar tomonidan bajarilishi, ya'ni III shaxs ko'plik **-lar**, **-dilar**, **-sinlar** qo'shimchalari bilan ifodalanadi.

Qarang: *Ular oromgohga ketdilar. Barcha bolalar musobaqada qatnashsinlar.*

► **2-mashq.** Gaplarni o'qing, **-dilar**, **-sinlar** qo'shimchalarini olgan so'zlarni topib, daftaringizga ko'chiring va ona tilingizga tarjima qiling.

1. Yozda do'stlarim oromgohga bordilar.
2. Boshqalar sizga yordam bersinlarmi?
3. Bu yerda bolalar do'stlashadilar, birga o'ynaydilar.
4. Sinfdozlarim kelsinlar, keyin mashinaga chiqamiz.
5. Bolalar daryo bo'yida uchrashadilar.

MUOMALA ODOBI

Marhamat!
Oq yo'!
Yaxshi boringlar.
Yaxshi dam olinglar.
Xush kelibsiz!
Ko'rishguncha xayr!

► **3-mashq.** Nuqtalar o'rniga **-dilar**, **-sinlar** qo'shimchalaridan mosini qo'yib, gaplarni o'qing va dialogni davom ettiring.

1. — Sinfdozhlaringiz ta'tilda qayerga bora...?
—
- U yerga yana kimlar bora...?

- Ustozlar ham ...
- 2. — Guruh rahbarlari oromgohda nima qila...?
- ...
- Murabbiylar tennis, shashka o'ynashni o'rgata...mi?
- ...
- ...

► **2-topshiriq.** Rasm asosida o'zaro suhbatlashing va **-dilar, -sinlar** qo'shimchalarini qo'llab, kichik hikoya tuzing.

2- DARS

SUHBAT

- Nodira, ta'tilda qayerga borasan?
- Buvimlarnikiga boraman. Ular menga ko'p narsani o'rgatadilar.
- Jasur, o'zing nima qilmoqchisan?
- Men oromgohga bormoqchiman. Qarindoshlarim ham men bilan birga borishadi.

- Ota-onalari rozi bo‘ladilarmi?
- Albatta-da. Amakim, „hammalari bir joyda dam olsinlar, do‘stlashsinlar“ dedilar.
- Juda yaxshi, Jasur. Yaxshi dam olinglar.
- Rahmat, Nodira. Sen ham maroqli dam olgin.

► **4-mashq.** Matnni o‘qing, III shaxs ko‘plik qo‘shimchalarini to‘g‘ri talaffuz qiling. Ajratilgan so‘zlar ishtirokida gaplar tuzib, daftaringizga ko‘chiring.

OROMGOHDA

Yozgi ta‘tilda oromgohlar gavjum bo‘ladi. Ta‘tildan oldin oromgohlarni ta‘mirlaydilar. Bolalar uchun **o‘yingohlar** quradilar. Bu o‘yingohlarda turli **musobaqalar** bo‘ladi. Barcha bolalar shinam xonalarda hordiq chiqaradilar. **Oshpazlar** shirin taomlar pishiradilar, mevalardan mazali sharbatlar tayyorlaydilar. Murabbiylar she‘r **o‘rgatadilar**, hikoyalar aytib beradilar.

Oromgohda bolalar **tartib-intizomga** rioya qiladilar. Bu ishda navbatchilar yordam beradilar.

LUG‘AT

gavjum – многолюдный
ta‘mirlamoq – отремонтировать
o‘yingoh – стадион
tartib – порядок
rioya qilmoq – соблюдать

O'ZBEKCHA-TOJKCHA LUG'AT

A

ahamiyat — аҳамият
ahil — аҳл, боиттифоқ
ajdodlar — аҷдодон, ниёгон
ajratilgan — ҷудокардашуда,
тақсимкардашуда
andava — андова
anhor — наҳр, анҳор
anjom — анҷом, охир
asalari — оруи асал
asar — асар
avval — пеш, пештар, аввал
ayvon — айвон

B

badantarbiya — тарбияи
чисмонӣ
barobar — баробар
bastakor — бастакор
(оҳангсоз)
bayram — ид, ҷашн
bemaza — бемаза
bemor — бемор, касал
betoqatlik — бетоқатӣ
beg'ubor — беғубор
birinchi — якум
bir dona — як дона
bir mahal — як вақт
bormoq — рафтан
bola ochmoq — чўча
баровардан
boy, boylik — бойигарӣ,
сарват
buklamoq — қат шудан
bukmoq — қат кардан
burkamoq — пўшондан, фаро
гирифтан
bo'yamoq — ранг кардан

D

daha — даҳа (мавзеъ)
dahliz — даҳлез, долон
dahshat — даҳшат
dam olmoq — дам гирифтан,
истироҳат кардан
darvoza — дарвоза
daryo — дарё
dastro'mol — дастрўмол,
рўймолча
dasturxon — дастархон
dastyor — дастёр, ёрдамчӣ
davolamoq — даво кардан,
муолича кардан
davr — давр
dazmollamoq — дарзмол кардан
devor urish — девор бардоштан
doim — доимо, ҳамеша
duo — дуо, фотиҳа
duradgor — дуредгар, наззар

E

ehtiyot qilmoq — эҳтиёт кардан
ekin — кишт
ekmoq — кишт кардан
el — халқ
eritmoq — маҳлул кардан
erta — пагоҳӣ, сахарӣ, субҳ,
сабоҳӣ
eslab qolmoq — ба хотир
гирифтан
esmoq — вазидан
etak — домон

F

farzand — фарзанд
favvora — фаввора
foyda keltirish — фоида овардан,
нафъ расонидан
foydali — фойданок

G

gapirmoq — сухан кардан, гап задан
garmdori — қаламфур
guldasta — гулдаста
guldon — гулдон
gulzor — гулзор
go'zal — зебо, хушнамо, қашанг

H

halok bo'lmoq — ҳалок шудан
halol — ҳалол
hamshira — ҳамшира
har kuni — ҳар рўз
har oyda — ҳар моҳ
harorat — ҳарорат
haydamoq (yer) — шудгор кардан
hayot — ҳаёт
hasharot — ҳашарот
hech kim — ҳеч кас
hech narsa — ҳеч чиз
hech qachon — ҳеч вақт
hikmat — ҳикмат
hil-hil — ҳил-ҳил
himmatli — боҳиммат
himoya qilmoq — ҳимоя кардан
hisoblash — ҳисоб кардан
hol — ҳол
hosil — ҳосил
hudud — ҳудуд
hunar — ҳунар
hurmat qilmoq — ҳурмат кардан
hush — ҳуш

I

iflos — ифлос
ijodkor — эҷодкор
iliq — илиқ, ширгарм
iloji boricha — аз рўи илоҷ
indamas — гунг
indin — пасфардо
ipak qurti — кирми пилла
isitmasi chiqmoq — баланд шудани ҳарорат
ixcham — ихчам
ichimlik — нўшокӣ

K

kasal — касал, мариз
kavshamoq — кавша кардан
kashta — кашидадўзӣ
kenja — кенча
kechki ovqat — хўроки шом
kimdir — касе
kiyik — оху
kulrang — хокистарранг
kumush — нуқра
kundalik — рўзнома
kun sayin — рўз ба рўз
kundalik — ҳаррўза, рўзнома
kurtak — шукуфа, муғча
ko'karmoq — сабзидан
ko'kat — кабудӣ
ko'milmoq — гўр кардан
ko'p qavatli — бисёрошёна
ko'rk — зебой
ko'rsatmoq — нишон додан
ko'zgu — оина

L

lavlagi — лаблабу
laziz — лазиз
libos — либос

likopcha — тақсимча
loyiha — лоиха
lo'ppi — лўппи

M

mahsulot — маҳсулот
majmua — маҷмўъ
makkajo'xori — чуворимакка
ma'no — маъно
manzil — манзил
mamnun — мамнун
mard — мард
maqtaboq — таъриф кардан
masofa — масофа
maslahat — маслиҳат
mastava — мастоба, мостоба
maxsus — махсус
maza — мазза
mashhur — машхур
mehmon — меҳмон
mehmonxona — меҳмонхона
mehmon qilmoq — меҳмон
кардан
mehr — меҳр
me'mor — меъмор
momiq — мулоим
moy — равған
muhandis — муҳандис
muqaddas — муқаддас
musobaqa — мусобиқа
mustaqil — мустақил
mustaqillik — мустақилият,
истиқлол
muzlamoq — ях бастан
muqaddas — муқаддас
mo'l — мўл, бисёр

N

nafs — нафс
na'matak — хуч

nechanchi — чандум
necha so'm — чанд сўм
nimadir — чизе
niqob — ниқоб
nishonlash — қайд кардан
nonushta — наҳорӣ, нонушта
nok — нок
novvoy — нонвой

O

obdan — обдон
odil — одил
oldin — пеш
oqko'ngil — некният, дилсафед
orasta — ороста
orqasida — аз қафо
ovqat, ovqatlanmoq — хўрок,
хўрок хўрдан
og'ir — вазнин
og'rimoq — дард кардан
oshpaz — ошпаз

P

parvarish qilmoq — парвариш
кардан
paxtakor — пахтакор
paxtazor — пахтазор
paydo bo'lmoq — пайдо шудан
pirillamoq — парвоз кардан
podsho — подшоҳ, шоҳ
poliz — полиз
posbon — посбон
po'stin — пўстин

Q

qad ko'tarmoq — қад задан,
қад кашидан
qadimiy — қадимӣ

qadrdon — қадрдон
qafas — қафас
qaldirg'och — фароштурук
qalin kiyinmoq — ғафс
пўшидан
qaltiramoq — ларзидан
qariya — пир (мўйсафед)
qayerda — дар кучо
qayerga — ба кучо
qaynatma — хомшўрбо
qizg'in — гарму чўшон
qoplamоq — пўшонидан
qorbo'ron — барфбозӣ
qovurma — бирёншуда,
зирбонида
qurilgan — сохташуда
qurilish — сохтмон
qurolli kuchlar — қувваҳои
мусаллаҳ
quvlash — думболагирӣ
кардан
quvonch — хурсандӣ
quvvat — қувва (нирў)
quyuq — қуюқ, саҳт
qo'lda termоq — бо даст чидан
qo'lda yasalgan — бо даст
сохташуда, кори дастӣ
qo'ymoq — гузоштан

R

raqam — рақам
raqs — рақс
rassom — рассом (мусаввир)
rioya qilmoq — риоя кардан
rost — рост

S

sahifa, varaq — саҳифа, варақ
sahro — саҳро
sanalmoq — шуморидан
salqin — салқин
saqlamoq — нигоҳ доштан,
маҳфуз доштан
saralamоq — сара кардан,
интихоб кардан
sardor — сардор
saroy — қаср, дарбор, сарой
sarg'aymoq — зард шудан
sayohat — саёҳат
sayramоq — хониш кардан
sayr qilmoq — сайругашт кардан
sayyoh — сайёҳ
sergak turmoq — ҳушёр
истодан, ҳушёрӣ
soha — соҳа
soz — соз
sozanda — навозанда
sport anjamlari — анҷомҳои
варзишӣ
supurmoq — рўфтан
surtmoq — молидан
suyuq — суюқ, моеъ
suzish — шино кардан

T

taajjublamoq — тааҷҷуб кардан
tabiiy boylik — сарватҳои табиӣ
takrorlamoq — такрор кардан
talaffuz — талаффуз кардан
tan berish — тан додан
(эътироф намудан)
tanimоq — шинохтан
taqsimlamoq — тақсим кардан
taramоq — шона задан

tarixiy obida — обидаҳои

таърихӣ

tasma — тасма

tasvirlash — тасвир кардан

terimchi — чинанда, чинакчи

tez aytish — тезгӯяк

tezroq — тезтар

tikuvchi — дўзанда

tinglamoq — гӯш кардан

tomir — раг

tomosha — томоша, намоиш

tomchi — қатра

topmoq — ёфтан

tortib bermoq — баркашида

додан

toza havo — ҳавои тоза

toshbaqa — сангпушт

toshqin — пуртўфон, бўронӣ

tur — намуд, шакл, навъ

turp — турб

tuyaqush — шутурмурғ

tuyoq — сум

tuzsiz — бенамак

tushlik — хўроки пешин

tushunturmoq — фаҳмонидан

to'k ilmoq — рехтан

to'r — тўр

U

ustun — сутун

uy daftari — дафтари

хонагӣ

uzaymoq — ёзидан

V

varrak — бодпаррак

vatan — ватан

vayron qilmoq — вайрон

кардан

voyaga yetmoq — ба воя

расидан

X

xalta — халта

xartum — хартум

xayol — хаёл

xazina — хазина

xil-xil — ҳар хел, ҳар гуна

xirmon — хирман

xiyobon — хиёбон

xizmat — хизмат

xola — хола

xonadon — хонадон, хона

xotira — хотира, ёддошт

xotirjamlik — хотирҷамъӣ

xushmuomala — хушмуо-

мила

Y

yalpiz — пудина, хулбӯй

yaltiramoq — чило додан

yaqinda — ба қарибӣ

yasamoq — сохтан

yasatmoq — оро додан

yer haydamoq — шудгор кардан

yerto'la — таҳхона

yetim — ятим

yetib kelmoq — расида омадан

yigitcha — йигитча, навҷавон

yig'ilish — маҷлис, ҷаласа,

ҷамъомад

yig'im-terim — ғунучин

yodda tutmoq — дар хотир

доштан

yodlamoq — аз ёд кардан

yonida — дар наздаш, дар

шафат

yoqimli — хуш, дилкаш

yoqtirmoq — маъқул кардан,

мақбул будан

yordamlashmoq — ёрї додан,
кўмак расонидан
yorugʻ — равшан
yotoqxona — хонаи хоб, хобгоҳ
yogʻmoq — боридан
yogʻoch — тахта, лавҳа
yugurmoq — давидан
yurish — роҳ гаштан
yurt — диёр, ватан, кишвар
yuvinish xonasi — хонаи
шустушўй, ҳаммомхона
yuvmoq — шустан

Z

zamonaviy — замонавї
zar — зар
zararli — зарарнок
zina — зина
zumda — дар як лаҳза
zoʻr — зўр

Oʻ

oʻlka — лаб, канор
oʻquv qurollari — қиҳозоти
дарсї
oʻrganmoq — аз худ кардан
oʻrmon — қангал, беша
oʻrtasida — дар миёна, дар
марказ
oʻtirmoq — нишастан
oʻxshamoq — монанд будан,
шабоҳат доштан
oʻyin — бозї
oʻyin-kulgi — хандаву бозї

Gʻ

gʻalaba — ғалаба
gʻayrat bilan — боғайрат, бо
қидду қаҳд
gʻolib — ғолиб

SH

sharaf — шараф
sharbat — шарбат
sharoit — шароит
shekilli — ҳамин тавр,
ҳамин хел
shinam — шинам
shirin taom — таоми болаззат
shishirmoq — пуф кардан, дам
кардан
shod-xurram — шоду хуррам
shon-shuhrat — шаъну шўҳрат
shotut — шоҳтут

CH

chalmoq — навохтан
chanoq — чаноқ
chaqqon — чаққон
charxpalak — чархуфалак
chang — чанг
changʻi — лижа
chigit — чигит, пунбадона
chilla — чилла
chin dildan — аз самими
қалб (дил)
chiniqtirmoq — обутоб додан
chirillamoq — чиррос задан
chiroy ochmoq — воқуниши
зебой
chumoli — мўрча
choʻkmoq — ғўтидан, ғарқ
шудан
choʻmiltirmoq — оббозї доштан

MUNDARIJA

O'zbekiston — Vatanim manim	4
Qadrdon maktabim	8
Bizning sinfimiz	13
Bizning uyimiz	19
Bog'da	25
Kuzgi ishlar	32
Bozorda	39
Oshxonada	43
Kiyim do'konida	48
Sport, sport, sport!	53
Salom, yangi yil!	57
Qish o'yinlari	62
Kasblar	66
Kitobni asrang	70
Orasta bo'ling	74
Yil fasllari va ob-havo	79
Bahor keldi	84
Xotin-qizlar bayrami	89
Navro'zi olam keldi	93
Qushlar va hasharotlar	97
Oila a'zolarining bir kuni	102
Tinchlik barqaror bo'lsin	107
Poytaxtimiz chiroyi	111
Yozgi ta'til	115

**ABDUROZIQ RAFIYEV,
GULNORA MUHAMMADJONOVA**

O‘ZBEK TILI

**Ta’lim tojik tilida olib boriladigan maktablarning
4- sinfi uchun darslik**

5- nashri

*„O‘qituvchi“ nashriyot-matbaa ijodiy uyi
Toshkent — 2013*

Muharrir *G. Nasriddinova*
Badiiy muharrir *D. Mulla-Axunov*
Texnik muharrir *T. Greshnikova*
Kompyuterda sahifalovchilar: *Sh. Yo‘ldosheva,
F. Hasanova*

Nashriyot litsenziyasi AI №161. 14.08.2009. Original-maketdan bosishga ruxsat etildi
20.05.2013. Bichimi 70×90^{1/16}. Kegli 12, 14 shponli. Garn. Helvetika.
Ofset bosma usulida bosildi. Ofset qog‘ozi. Shartli b. t. 9,36. Hisob-nashriyot t. 6,5.
Bosma t. 8,0. Adadi 6856 nusxa. Buyurtma №

O‘zbekiston Matbuot va axborot agentligining „O‘qituvchi“ nashriyot-matbaa ijodiy uyi.
Toshkent—129. Navoiy ko‘chasi, 30-uy. // Toshkent, Yunusobod dahasi,
Yangishahar ko‘chasi, 1-uy. Shartnoma № 07–04–13.

**Ijaraga beriladigan darslik holatini
ko'rsatuvchi jadval**

T/r	O'quvchining ismi va familiyasi	O'quv yili	Darslikning olingandagi holati	Sinf rahbarining imzosi	Darslikning topshirilgandagi holati	Sinf rahbarining imzosi
1						
2						
3						
4						
5						

Darslik ijaraga berilib, o'quv yili yakunida qaytarib olinganda yuqoridagi jadval sinf rahbari tomonidan quyidagi baholash mezonlariga asosan to'ldiriladi:

Yangi	Darslikning birinchi marotaba foydalanishga berilgandagi holati.
Yaxshi	Muqova butun, darslikning asosiy qismidan ajralmagan. Barcha varaqlari mavjud, yirtilmagan, ko'chmagan, betlarida yozuv va chiziqlar yo'q.
Qoniqarli	Muqova ezilgan, birmuncha chizilib, chetlari yedirilgan, darslikning asosiy qismidan ajralish holati bor, foydalanuvchi tomonidan qoniqarli ta'mirlangan. Ko'chgan varaqlari qayta ta'mirlangan, ayrim betlariga chizilgan.
Qoniqarsiz	Muqova chizilgan, yirtilgan, asosiy qismidan ajralgan yoki butunlay yo'q, qoniqarsiz ta'mirlangan. Betlari yirtilgan, varaqlari yetishmaydi, chizib, bo'yab tashlangan. Darslikni tiklab bo'lmaydi.